

Кокчоева С.А.

КЫРГЫЗ ЖАНА ОРУС ТИЛДЕРИНДЕГИ КЫЙМЫЛ ЭТИШТЕРДИН СЕМАНТИКАСЫ

Кокчоева С.А.

СЕМАНТИКА ГЛАГОЛОВ ДВИЖЕНИЯ В КЫРГЫЗСКОМ И РУССКОМ ЯЗЫКАХ

S.A. Kokchoeva

SEMANTICS OF VERBS OF MOVEMENT IN THE KYRGYZ AND RUSSIAN LANGUAGES

УДК: 80/81.811.512.

Бул макалада кыргыз жана орус тилдеринде кыймыл этиштердин семантикасы салыштырма-типологиялык аспектиде каралды. Этиштин семантикалык системасынын бирден бир негизги лексико-семантикалык тайпасы-кыймыл этиштер. Кыймыл этиштер-этиштин мазмундук аспектисинин бирден бир негизги семантикалык ар түрдүүлүгү. Алар тилдин маани билдирүүчү тарабынан көрүнүктүү орунду ээлейт. Мына ошондуктан кыймыл этиштердин семантикалык системасы маанилерге жана кошуумча маанилерге өтө бай экендигин түрдүү түзүлүштөгү тилдерде иликтөө актуалдуу маселелерден экендиги белгиленди. Лексикалык сөздөрдүн негизинде түшүнүк турат, бирок, анын мааниси так өзүндөй эмес. Сөздөрдүн лексикалык маанилери бири-бирине жакын болушу мүмкүн, мисалы, кыймыл этиштер “чыкмак” – “выйти, выходит” жана “кетмек” – “уйти, уходит, уезжать” боло алат жана бири-бири менен эч кандай байланышы болбошу толук мүмкүн, мисалы, “келмек” – “прийти, приехать” жана “уктамак” – “спать”, “жүрмөк” – “ходить, идти” жана “үйлөнмөк” – “жениться”, “ойломок” – “думать” сыяктуу мисалдар көрсөтүлдү. Мындан сырткары, лексикалык маани сигнификативдик жана денотативдик эки компоненттерден тургандыктан, алар олуттуу кыймыл этиштерге мүнөздүү экендиги белгиленди.

Негизги сөздөр: кыймыл этиштер, семантика, лексикалык, маани, бай, салыштырма, мазмун, сигнификативдик, денотативдик, компоненттик.

В данной статье рассмотрена семантика глаголов движения в кыргызском и русском языках в сравнительно-типологическом аспекте. Одной из основных лексико-семантических групп семантической системы глагола являются глаголы движения. Глаголы движения – одна из основных семантических разновидностей содержательного аспекта глагола. Они занимают видное место в смысловой стороне языка. Поэтому и отмечена, актуальность исследования семантической системы глаголов движения очень богата значениями и оттенками значений в разноструктурных языках. В основе лексического значения лежит понятие, которое, однако, не тождественно значению.

Лексические значения слов могут быть близки друг другу, например, глаголы движения “чыкмак” – “выйти, выходит” и “кетмек” – “уйти, уходит, уезжать” могут и во все не иметь друг с другом никаких связей, например, “келмек” – “прийти, приехать” и “уктамак” – “спать”, “жүрмөк” – “ходить, идти” и “үйлөнмөк” – “жениться”, “ойломок” – “думать” подобных примерах отражены. Кроме этого, отмечено поскольку лексическое значение состоит из двух компонентов – сигнификативного и денотативного, они существенно характерны для глаголов движения.

Ключевые слова: глаголы движения, семантика, лексическое, значение, богато, сравнение, содержание, сигнификативный, денотативный, компонентный.

This article discusses the semantics of movement verbs in Kyrgyz and Russian languages in a comparative typological aspect. One of the main lexico-semantic groups of the semantic system of the verb are the verbs of movement. Verbs of movement - one of the main semantic varieties of the substantive aspect of the verb. They occupy a prominent place in the semantic side of the language. Therefore, the relevance of the study in the multi-structural languages of the semantic system of motion verbs is very rich in meanings and shades of meanings. The basis of the lexical meaning is a concept that, however, is not identical with the meaning. The lexical meanings of words can be close to each other, for example, the verbs of the movement “выйти” – “go out, go out” and “уйти” - “go away, go away, go away” and may not have any connections with each other at all, for example, “прийти” - come, come” and “спать” - “sleep”, “идти” – “walk, go” and “жениться” – “get married”, “думать” – “think” such examples are reflected. In addition, it was noted since the lexical meaning consists of two components - the sig-nificative and denotative, they are essentially characteristic of the verbs of movement.

Key words: verbs of movement, semantics, lexical, meaning, rich, comparatively, content, significative, denotative, component.

Этиш – сөз түркүмдөр системасынын татаал лексико-грамматикалык категорияларынын бири. Ал предметтин аракетин же абалын жак формаларында

белгилейт жана өзүнө мүнөздүү категориялары аркылуу субъект менен кыймыл-аракеттин объектисинин карым-катыш мамилесин, ыңгайын, чакты жана жакты мүнөздөйт [1, 66-б.]. Ал сүйлөмдүн семантика-синтаксистик борбору жана потенциалдык айкалыштыруучу кеңири спектрдик мүмкүнчүлүккө ээ болуп саналат, мына ошондуктан, нагыз этиштердин айкалышында тилдин ачык улуттук өзгөчөлүктөрүн көрүүгө болот. Этиштин семантикалык системасынын бирден бир негизги лексико-семантикалык тайпасы-кыймыл этиштер болуп эсептелет.

Кыймыл этиштер – этиштин мазмундук аспектинин бирден бир негизги семантикалык ар түрдүүлүгү. Алар тилдин маани билдирүүчү тарабынан көрүнүктүү орунду ээлейт. Мына ошондуктан кыймыл этиштердин семантикалык системасы маанилерге жана кошумча маанилерге өтө бай [2, 232-б.].

Кыймыл этиштер өзүнүн мазмуну боюнча аракет жана ал-абал этиштери менен тыгыз байланыштуу, этиштин бирден бир өз алдынча ар түрдүүлүктөгү семантикалык системасы болуп саналат. Айрым өз алдынча семантикалык аспектинин ар түрдүүлүктөрүнө: сезүү этиштери, калоо этиштери, кабыл алуу этиштери, көңүл буруу (внимание) этиштери, эмоционалдык (көңүл) абалдагы этиштер, эмоционалдык тынчсыздануу этиштери, эмоционалдык мамиле этиштери, ойлоо (мышления) этиштери, билүү этиштери, эстөө этиштери, кеп этиштери ж.б. кирет [3, 6-б., 35-б.].

Орус жана кыргыз тилдеринде кыймыл этиштердин өзгөчөлүктөрүн мүнөздөө жана аныктоо, алардын мүнөздөрүн ачуу. Коюлган максатка жетүү үчүн изилдөөдө тектештирме, баяндоо-салыштырма жана компоненттик анализ усулдары колдонулду.

Изилдөөбүздүн методологиялык негизи болуп, орус тилчи окумуштуулары - Л.В. Щерба, В.В. Виноградов, Б.А. Успенский, А.А. А.В. Уфимцевдердин; түрколог – кыргыз тилчи окумуштуулары – Н.К. Дмитриев, Н.А. Баскаков, Б.Юнусалиев, И.А. Батманов, С. Кудайбергенов, Б.Орузбаева, С.Ж. Сыртбаев, И.Абдувалиев, Б.Усубалиев, Ж.Семенова, Ж.Чымановтор жана ар түрдүү грамматикалык түзүлүштөгү тилдерди тектештирме өңүттөн изилдешкен: А.Жапаров, Т.Ахматов, А.О.Орусбаев, М.Дж.Тагаев, К.З. Зулпукаров, К.С.Чоңбашов, З. К. Дербишева, З.Караева, А.Н.Сыдыков, У.Дж.Камбаралиевалардын эмгектери пайдаланылды.

Кыргыз тилинде этиш сөздөр заттардын кыймыл-аракетин, абалын билдиргенден сырткары, кыймылдын ички коннотациясынын ар түрдүүлүгү төмөндөгүдөй лексико-семантикалык топторго ажыратылган:

кандайдыр бир нерсени куруу, жасоо, бузуу, бүлүнтүү, нерселердин сапатынын өзгөрүшү, абалдын өзгөрүшү, жеп-ичүүгө, сүйлөө, угуу, көрүү, байкоо, ойлоо процесстери жана психалык сезимдерге байланыштуу этиштер белгиленген [4, 377-б.].

Кыргыз тилинде кээ бир окумуштуулар кыймыл-аракеттин маанисинин кеңдигин эске алып, кыймыл-аракетти нагыз билдирип турган сөздөргө, ал-абал жана алардын өзгөрүү маанисиндеги түшүнүктөрдү кыймыл-аракет түрүндө көрсөтөт. Ал-абал этиштерин чак менен байланыштырып, убакыт боюнча өтүүчү кыймыл-аракет түрүндө белгилешет [5, 286-б.], албетте, мындай лексико-семантикалык сөздөр этиш сөз түркүмүнө таандык болуп эсептелет.

Кыргыз тилинде кыймыл-аракеттин маанисин татаал этиштер аркылуу да берилет, мындай учурда кыймылдын созулушун, кайталанышын, бүтүшүн, башталышын жана багытын билдирет. Бирок, бардык эле татаал этиштер кыймыл-аракеттин өтүү өзгөчөлүгүн билдире бербейт.

Кыргыз тилинде татаал этиштер – а,-е,-й,-ып формасындагы чакчылдарга жак мүчөлөрү жалгануучу этиштердин айкашуусу аркылуу жасалат. Мындай учурда эки компонент биригип келип татаал кыймыл-аракетти билдирет. Ушундан семантикалык өзгөчөлүктөрүн эске алып, этиштик татаал этиштер экиге бөлүнөт: 1. Лексикалык татаал этиштер: мисалы, тостосуп чык (бирөөнү утурлай чыгуу); бар-бара бер (артыдан баруу); сат-сатып бер (бирөөнүн буюмун сатуу). 2. Кыймыл-аракеттин өтүү өзгөчөлүктөрүн билдирүүчү татаал этиштер: Мындай учурда чакчылдар менен бүткөн сөздөргө жардамчы этиштер жалганып жасалат: тур, отур, бас, жүр, бер, ал, кой, сал, жат, ташта ж.б.

Ал эми орус тилинде этиш сөздөр традициялык түрдө өзүнүн семантикасы боюнча үч класска бөлүштүрүлүп каралган: кыймыл этиштер, ал-абал этиштери, процесстеги (бир нерсенин жүрүшү, иштелиши, абалы) этиштер. Этиштерди мындай мүнөздө чектөөгө болот, бирок мындай чектөөлөр жетишсиз экендиги белгилүү, мына ошондуктан келечектик абстракттуулук, бул классификация этиштердин буюмдук табиятына тиешелүү негизги маанилерине таасири тийбейт, атап айтканда, мүнөзү, этиштик лексемалардын семантикалык структурасын, алардын семантикалык потенциалынын валенттүүлүгү, синтаксистикалык байланышын, тилдик шарттарда лексемалардын жайылышы лексико-семантикалык системада семантикалык мүнөзүн башкаларга караганда актуалдаштырат жана актуалдык кепти иш жүзүнө абсолюттук түрдө ашырат [6, 149-б.].

Эгерде этиштерди типтери боюнча алардын маанилерин чектөөдө негиз катары категориалдык семантикалык белгилери-кыймыл этиштердин ыкмалары, учурда этиштик кыймылга мүнөздүү түрлөрүнүн өтүшү, бул - анализ лексикалык эмес, өздүк белгилик маани, структуралык лексикалык эмес, а грамматикалык семантиканын, пикир алышуунун деңгээли жана тилден-тилге, тилдик каражаттарды туюндуруу, алар алмаштырып, ар кандай тилдин системасынын этиштик категориясынын спецификалык мүнөзүн түзөт.

Этиштик лексемалардын лексикалык маанисинин татаалдыгы жөнүндө А.А.Уфимцева, этиштик лексемалардын сөздүк (индивидуалдык) маанилеринин семантикалык белгилери бир топ татаалдашкандыгын, аракеттин өтүү ыкмаларын туюндуруу, анын аткарылган жагдайы, этиштик аракеттин учурдагы түрлөрүнүн мүнөзү, модалдык жана экспрессивдик катмарлары белгиленет.

Этиштик лексемалардын спецификасы жөнүндө Ш.Балли: "...процесстер кадыресе предметтер менен бир эле учурда кабыл алынат, ал алардан ажырагыс. Тикеден-тике эмки кыймыл үчүн биз тараптан абал кабыл алынат. Күмөнсүз, бирок, этиштик түшүнүк, тез-тез өтө түшүнүксүз же өтө татаал болот, аны мүмкүн болсо калыбына келтирүү" керектигин белгилейт [7, 146-б.].

Демек, этиштик лексемалардын маанилери, алдын ала имплициттик сегменте, табияттык жана коомдук мыйзам ченемдүү этиштик категориалдык семантикасы менен айкалышкан жана атоочтук лексемалар аркылуу арткылары потенциалдык синтагманын мүчөсү катары катышат.

Этиштик лексикалык бирдиктерди номинацияларда жазып белгилөө менен, алардын ар түрдүү семантикалык белгилери бекитилет, реалдуу байланыштардын түрдүү ракурстары, аракетти белгилөөчү сөз, процессти, предмет жана жактар менен, аларга таандык катары бул кыймылды өндүрүүчү же алар тарабынан ооругандар. Карым-катыштын түрдүү ракурстары жана түшүнүктөр менен өз ара байланыштары, туюндуруучу атоочтук жана этиштик лексемалар менен, семантикалык сиңишүүчүлүгү система менен бекитилет, күчүнө байланыштуу минималдык этиштик лексикалык-атоочтук мотивдешкен синтагмалар өзү менен салыштырмалуу актуализацияланган белгилерди сунуштайт. Семантикалык иш жүзүнө ашырылуучу сөз бири-бирин ушул минималдык синтагманын чегинде чектейт [8, 147-б.].

Сөз жана маани органикалык бири-бири менен байланыштуу. Академик В.В. Виноградов белгилегендей: "сөз жана анын мааниси жалпы элдик, жалпы

улуттук тилде, бардык ички мүчөлөрү үчүн коомдук системага байланыштуу" [9, 190-б.]. Маани канчалык чагылдуу менен элестетилсе, кээ бир көрүнүш өз-өзүнчө же кубулуштун байланыш чындыгы, белгилүү катышта чындыкка карата катышат. Мына ошондуктан дайыма өзүндө белгилүү "предметтик катарына киргизүү" мүмкүнчүлүктөрүн алып жүрөт".

Чынында иш жүзүндө, качан сөздүн мааниси (предметтик катышта болушат) конкреттүү бирдей предметке кошулганда, анда ал, бул предметти бирдей предметтик сапатында эмес, айрым гана анын жактары, мына ушундай сөздүн мааниси жалпы чындыкты чагылдыруу болуп эсептелет.

Кыймыл этиштер-этиштин системасында грамматикалык мүнөзүнүн бөтөнчүлүгү жана лексико-семантикалык группанын семантикалык мүнөзү боюнча абдан татаал. Сөздөрдүн (этиш) лексико-семантикалык группасы, алардын лексикалык мааниси боюнча бириккен эки, бир нече же көп сөздөрдө сунушталышы менен мүнөздөлөт. Лексикалык сөздөрдүн негизинде түшүнүк турат, бирок, анын мааниси так өзүндөй эмес. Сөздөрдүн лексикалык маанилери бири-бирине жакын болушу мүмкүн, мисалы, кыймыл этиштер "чыкмак" – "выйти, выходить" жана "кетмек" – "уйти, уходит, уезжать" боло алат жана бири-бири менен эч кандай байланышы болбошу толук мүмкүн, мисалы, "келмек" – "прийти, приехать" жана "уктамак" – "спать", "жүрмөк" – "ходить, идти" жана "үйлөнмөк" – "жениться", "ойломок" – "думать". Лексикалык маанилердин этиштер ортосунда так эместиги "чыкмак" – "выйти, выходить" жана "кетмек" – "уйти, уходит, уезжать" берилгендерде биринчиси "келмек" кыймыл этиштерге кирсе, экинчиси – ал-абал этиштерине кирери менен тыянакталат. Ушул сыяктуу мүнөздө маанилеринин бирдей келбестиги лексикалык планда этиштер ортосунда бар "жүрмөк" – "ходить, идти" жана "ойломок" – "думать": биринчиси кыймыл этиштер болуп саналса, экинчиси – менталдык этиш [10, 154-б.].

Мындан, лексикалык маани жана түшүнүк бири-биринен айырмаланат, бирок экөө тең сөзгө таандык. Сөздүн мааниси-бул тарыхый түзүлгөн байланыш сөздүн үнүнүн ортосунда предметтин элестетилиши же кубулуштун (денотаттын) ал коомдун аң сезиминде пайда болот. Түшүнүккө эмне тиешелүү, анда бул предмет жөнүндө маани, андан жалпы жана бир топ олуттуу белгилерин бөлүү. Түшүнүк - жалпы адамзатка тиешелүү категория, ал ой-жүгүртүүнүн өнүгүү деңгээлине көз каранды болсо да. Сөздүн мааниси, тескерисинче, анын системасынын тегерегинде болуучу, баарыдан мурда ушул тилдин кетегориясы.

Ю.Д.Апресян лексикалык мааниде “белгинин семантикасы, анын прагматикалык бөлүгү жана модалдык рамкасы түшүндүрүлөт. Сөздүн лексикалык мааниси, аны түшүндүрүүдө аныкталат, ал өзү менен сөздүн котормосун өзгөчө семантикалык тилде берет”, - деп белгилейт [11, 69-б.]. Модалдык рамкалар (түшүндүрмөлөр) белгилердин прагматикалык элементтерине дал келет. Аларда (модалдык рамкаларда) сүйлөөчүлөрдүн же угуучулардын түшүндүрө турган жагдайына баа чагылдырылат.

Сөздүн лексикалык мааниси анын тилдик эмес чындык байланыштары менен артыкча шартталган. Ушундай мүнөздө, маани дегенде өзүбүздүн аң сезимбиздеги белгинин алар менен байланышы (мамиле), ал эмненин белгиси болуп саналат. Маанилер ар түрдүү болот: сигнификаты боюнча маани жана денотат боюнча маани. Сигнификаты боюнча маани фонетикалык сөз менен предметтин чагылышынын байланышы, иш жүзүнө фонетикалык сөз менен предметтин ортосунда аткарылып аныкталат. Сигнификаты боюнча маани сигнификативдик маани деп аталат, денотаттык боюнча маани-денотативдик маани дейбиз.

Кыймыл этиштердин системасынын ар бир лексемасы, алардын башка подсистемасына барабар сыяктуу, денотативдик (номинативдик, сөздүк түрүн) мааниси башкалардан алардын катышына карата айырмаланат. Алар сигнификативдик мүнөзүнүн маанисине карата катышы боюнча бириге алышат, алар белгилүү подсистеманын ар бир лексемасына жалпы болуп саналат.

Сигнификативдик мааниси функционалдык жактан “лексикалык мааниси”, “сөз мааниси”, “сөздүн семантикасы” дефинициялык терминдерден айырмаланбайт. Терминдерди пайдалануунун зарылдыгы бир сөздүн маанисин, бир семантикалык талаага кирген, экинчи кайсы бир сөз менен салыштырууда келип чыгат.

Л.Н. Новиков сигнификативдик маанисинин мүнөзү боюнча констатациялап, сигнификативдик мааниси - “сөздүк” мааниси өтө эле кадыресе, ушундай, мисалы, бир орундан экинчи орунга жылуу этишинин мааниси (түшүндүрмө сөздүктөрдө берилген). С.И. Ожеговдун “Словарь русского языка” аттуу эмгегинде кыймыл этиштердин семантикасын түшүндүрмөсүнө кайрылсак: “идти” - (“баруу, басуу”) “алга басуу, буту менен басып, кадамдап”; “жүрүү, жылуу” “каторуштуруу” (поезде, музда, параходдо), “ехать” (“жүрүү”) “жылуу кайсы бир каражаттын жардамы менен которулуу”, “жылуу” (каторулуу каражаты менен, мисалы, автомобилде), “плыть”-

“сүзүү” “кемеде сүзүү же кайсы бир сүзүүчү каражат менен”, “суу үстүндө которулуу, сууда (кеме жөнүндө, адам жөнүндө)”, “переплывать - “сүзүп өтүү” - “жай-салмактуу жылуу” (ак куу сууда жай сүзүп баратты), “лететь” - “учуу” “абада жылуу” (канаттарынын жардамы менен, куштар жөнүндө), “абада бир жерден экинчи жерге которулуу” (азыр: космосто да), уча турган машинеде – самолетто, ракетада ж.б. у.с.; салыш: *самолёт учат, самолётто учуу*, “тез жүрүү, зымыроо” (*Ракета учат, жебедей*) ж.б. Каерде сигнификативдик маани болсо, ал жерде башка маанилердин түрлөрү менен каршы коюнун зарылдыгы жок, ал “лексикалык мааниси”, “мааниси / сөздүн семантикасы (лексикалык бирдиктер)” ж.б. терминдер менен – кыскартылып белгиленет [12, 25-б.].

Демек, лексикалык маани сигнификативдик жана денотативдик эки компоненттерден тургандыктан, алар олуттуу кыймыл этиштерге мүнөздүү. Ошондуктан, денотаты боюнча мааниси конкреттүү предметти жана объективдүү чындык кубулуштарын чагылдырат, ал эми сигнификативдик маани, конкреттик, жеке (индивидуалдык чагылууну) бир жалпыга бириктирет. Сигнификативдик маанисинин формалдык негизи – бул сигнификативдин бирдиги болуп эсептелет (сигнификативдик бирдик), “конкреттүү сөздөр (кептик бөлүкчөлөр) байланыштардын системасынын ортосунда түшүнүктөр менен мүнөздөлөт” [13, 161-б.].

Денотативдик бирдик-бул сырткы дүйнө жөнүндө маалыматтын сегменти, сигнификативдик бирдик-бул түшүнүктөр дүйнөсү жөнүндө маалыматтын сегменти. Денотативдик жана сигнификативдик бирдиктер бирге тилдин семантикалык катмарын түзүшөт, ал жалпысынан тилдин мазмундук аспектисине кирет. Денотативдик жана сигнификативдик маанилер кыймыл этиштердин семантикалык аспектиси үчүн да мүнөздүү болуп эсептелет.

Адабияттар:

1. Машрабов А.А. Кыргыз жана орус тилдеринин салыштырма грамматикасынын негиздери. [Текст] / А.А. Машрабов. - Б.: 2015. - 66-б.
2. Успенский Б.А. Структурная типология языков. [Текст] / Б.А.Успенский. - М., 1965. - С. 232.
3. Васильев Л.М. Семантика русского. [Текст] / Л.М. Васильев. - М., 1981. - С.6.
4. Азыркы кыргыз адабий тили. Орузбаева Б. [Текст] / Б.Орузбаева, А.Турсунов, Ж.Садыков, А.Акматалиев, С.Мусаев, Т.Садыков. - Б., 2009. - 377-б.
5. Кыргыз адабий тилинин грамматикасы. Ред. курамы: Кудайберген С. [Текст] / С.Кудайберген, А.Турсунов, Ж.Садыков. Кыргыз Илимдер Академиясы тил жана адабият институту. - Ф.: Илим, 1980. - 286-б.

-
6. Уфимцева А.А. Типы словесных знаков. [Текст] / А.А. Уфимцева. - М.: Наука, 1974. - С. 120-121,129, 148-149.
  7. Азизов А. Сапоставительная грамматика русского и узбекского языков. [Текст] / А.Азизов. Морфология. Ташкент, 1960. - С. 26.
  8. Азизов А. Тилларни киёслаб урганиш масаласига доир // Туркий тиллар таракиёти муаммолари. [Текст] / А.Азизов. - Тошкент, 1995.
  9. Виноградов В.В.Русский язык. Грамматическое учение о слове. Изд. второе. - М.: Высшая школа, 1972. - С.190.
  10. Будагов Р.А. Слова, вещи, понятия, отношение// Введение в языкознание. [Текст] / Р.А.Будагов. Хрестоматия. - Минск, 1984. - С.154.
  11. Апресян Ю.Д. Лексическая семантика. Синонимические средства языка. [Текст] / Ю.Д. Апресян. - М.: Наука, 1974. - С. 69.
  12. Сулейманов З.А. Семантическая неделимость синтаксических конструкций в простом предложении русского и узбекского языков: [Текст] / З.А. Сулейманов. АКД. - Ташкент, 1980. - С. 25.
  13. Городецкий Б.Ю. К проблеме семантической типологии. [Текст] / Б.Ю. Городецкий. - М.: МГУ, 1969. - С.161.
  14. Осмонова Н.Ы. Семантика соматических фразеологизмов в кыргызском языке. Наука, новые технологии и инновации Кыргызстана №3. 2016. С.214-217.
-